

Мельник Тетяна Миколаївна,
*д-р екон. наук, професор, заступник завідувача кафедри міжнародної економіки
Київського національного торговельно-економічного університету;*
Зубко Олена Віталіївна,
*аспірант кафедри міжнародної економіки
Київського національного торговельно-економічного університету*

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИМИ ТОВАРАМИ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Визначено місце інституціонального середовища України в системі міжнародних координат. Ідентифіковано інституціональні засади розвитку зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами. Досліджено динаміку окремих показників у сфері інноваційного та високотехнологічного виробництва, що сформувалися під впливом загальноекономічного клімату. Обґрунтовано необхідність корекції вектора економічного розвитку та відповідних радикальних інституціональних змін у контексті адаптації до глобалізаційних викликів.

Ключові слова: інституціональне середовище, інноваційна продукція, високотехнологічні товари.

Постановка проблеми. Посилення конфронтаційних тенденцій на глобалізованих ринках за умов перманентного поширення інформаційних та інших технологій, фокусування на філантропічних цілях розвитку вимагає від країн адаптації до таких викликів часу. Гетерогенність зовнішнього середовища нейтралізує дієвість стандартних підходів до управління економікою, що вимагає структурного реформування виробництва на засадах інноваційності, зокрема за рахунок високотехнологічної складової, та формування інститутів, які відповідатимуть сучасним вимогам і спроможні адаптуватися до міжнародної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті адаптації до глобалізаційних викликів вітчизняна наукова література не відчуває дефіциту праць про інноваційний розвиток України. Цій тематиці присвячено низку публікацій, що висвітлюють різноманітні аспекти інтеграції України до світової економіки та посилення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку інновацій. Окреслена проблематика досліджувалася такими вітчизняними науковцями, як Геєць В.М. [15], Саліхова О.Б. [14], Федулова Л.І. [16], Кіндзерський Ю.В. та Якубовський М.М. [12] та ін. Однак, незважаючи на глибину проведених досліджень, проблема комплексного аналізу інституціональних аспектів розвитку зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами в Україні залишається недостатньо вивченою.

З огляду на це **метою цієї статті** є ідентифікація інституціональних важелів розвитку зовнішньої торгівлі України високотехнологічними товарами та оцінка результатів такої діяльності в умовах фокусування на інноваційних пріоритетах розвитку економіки.

Основні результати дослідження. На карті конкурентоспроможності України інституціональне середовище залишається найбільш слабким місцем. Так, за цим елементом у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності вона посідає 131-ше місце з 142 досліджуваних країн у 2011 р. [19, с. 335]. Серед найбільш проблематичних питань у цій сфері виокремлено неефективну нормативно-правову базу (135-те місце), незахищеність прав власності (138) та несправедливість судочинства

(138). Експертні оцінки інших міжнародних організацій хоча й мають різну методологію, також указують на існування в цій площині прогалів, що стримують розвиток економіки України. Так, за Індексом інноваційної спроможності інституціональна система України посіла 96-те місце з 131 країни, а за Глобальним індексом інноваційності – 101-ше місце серед 132 країн.

Інституціональна архітектура розвитку зовнішньої торгівлі подана сукупністю інститутів у сферах безпосереднього впливу, тобто інституційні засади здійснення експортно-імпорتنних операцій, та опосередкованої дії, тобто інституціональним полем, що формує загальний діловий клімат, фінансовий сектор та податкову систему в країні (рис. 1).

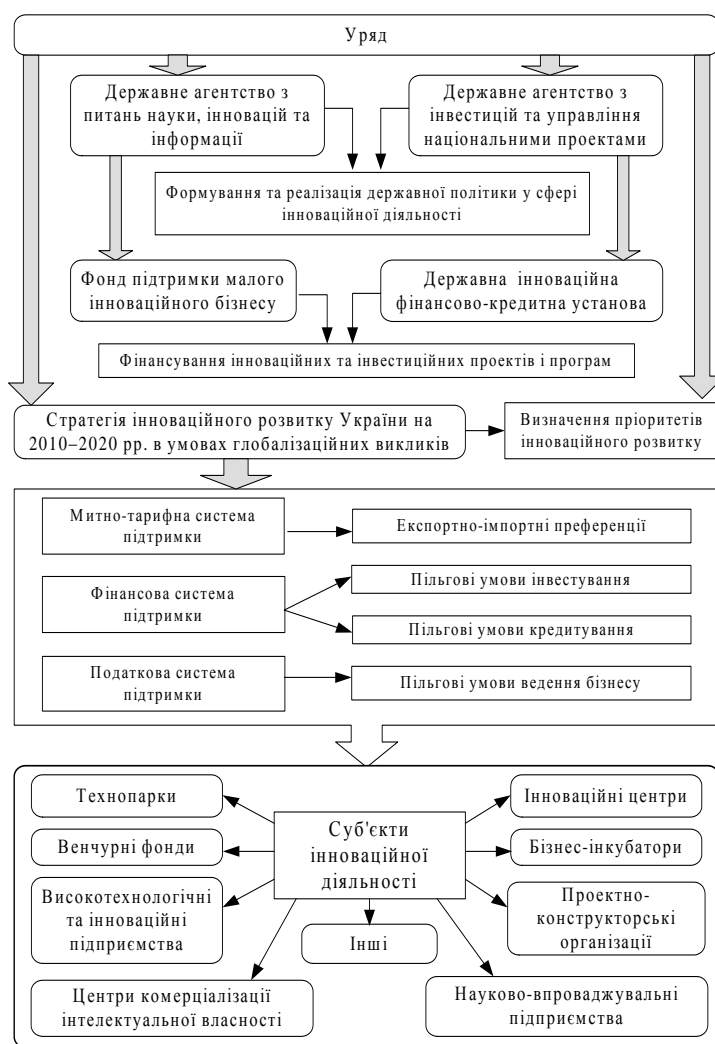

Рисунок 1 – Інституційні передумови розвитку зовнішньої торгівлі України інноваційними продуктами, (розробка автора)

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

Система митно-тарифної підтримки інноваційної сфери характеризується вибірковістю дії, оскільки згідно з національним законодавством передбачено тарифні пільги у вигляді преференцій для високотехнологічних товарів (ВТТ), а саме звільнення від обкладення:

– увізним митом товарів фармацевції та нанотехнологій; наукового, лабораторного й дослідницького обладнання, а також комплектуючих та матеріалів, що не виробляються в Україні, для наукових парків; агрегатів, систем та їхніх комплектуючих для космічних комплексів, космічних ракет-носіїв, апаратів та наземних сегментів космічних систем (до 2015 р.); товарів літакобудівної промисловості (до 2016 р.) [2];

– ПДВ товарів космічної (до 2015 р) та літакобудівної промисловості (до 2016 р.) [5].

Потрібно зазначити, що імпорتنі тарифні преференції є фрагментарними, оскільки поза увагою залишені групи комп'ютерної та офісної техніки, електроніки та телекомунікацій, наукових приладів. Для того щоб дослідити вплив точкових пріоритетів, наданих іноземним виробникам у сфері високих технологій, потрібно оцінити ступінь захисту вітчизняної високотехнологічної промисловості. З цією метою розраховано середні ставки ввізного мита для ВТТ на основі існуючих тарифів (табл. 1).

Таблиця 1 – Середні ставки ввізного мита на ВТТ в Україні станом на 2011 р., %, (розраховано на основі даних [3])

Назва групи ВТТ	Середня ставка мита за групою товарів	Частка категорій товарів, що мають зазначені ставки мита в загальній кількості категорій відповідної групи товарів, %										Заг. к-сть категорій товарів
		0%	0,1%	1%	2%	4%	5%	6%	8%	10%	25%	
Загальна група	2,5	65,6	0,8	3,0	3,0	0,5	8,6	0,3	1,0	16,5	0,8	395
Фармацевтична продукція	0,0	100,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	33
Авіаційно-космічна техніка	1,1	77,8	–	2,8	5,6	–	8,3	–	–	5,6	–	36
Комп'ютерна та офісна техніка	0,9	90,9	–	–	–	–	–	–	–	9,1	–	22
Електроніка та телекомунікації	3,9	53,5	2,1	0,7	6,3	–	4,9	0,7	2,8	26,8	2,1	142
Наукові прилади	2,3	63,0	–	6,2	0,6	1,2	14,8	–	–	14,2	–	162

З табл. 1 бачимо, що середнє значення ставки ввізного мита за зведеною групою ВТТ дорівнює 2,5%, але для переважної більшості категорій (65,6%) – 0%. У розрізі груп ВТТ найвищі середні значення ставки ввізного мита мають групи «Електроніка та телекомунікації» та «Наукові прилади» (3,9% та 2,3% відповідно), що свідчить про найбільший рівень захисту вітчизняних виробників цих товарів. Але лише для групи «Електроніка та телекомунікації» середня ставка ввізного мита у 1,56 раза перевищує середнє мито за зведеною групою ВТТ. Найнижчу середню ставку ввізного мита (0,0%) має група «Фармацевтична продукція», що свідчить про її найменшу митну захищеність від імпортерів.

За оцінкою Світового банку середня ставка мита для всіх груп товарів у 2010 р. становила 4,55% [18; 20], що наблизило відкритість торгівлі України до рівня європейських країн (4,4%). Як наслідок, митна політика України є досить суперечливою, орієнтованою на лібералізацію імпорту деяких груп ВТТ, що знижує

захист вітчизняного інноваційного виробника.

Завдання реалізації закладеного інноваційного курсу розвитку шляхом сприяння раціональному розподілу фінансових ресурсів було покладено в 1995 р. на Державний інноваційний фонд, а з 2000 р. – на Українську державну інноваційну компанію. Але основні зусилля даного інституту були спрямовані на формування власного іміджу, а не на розвиток інноваційної діяльності, оскільки підтримку отримали лише близько 10 проектів [11, с. 75].

Активізації фінансових вливань у стратегічні види діяльності мали сприяти Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки), Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДФКУ) та Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (Держінвестпроект). Проте діяльність цих органів має слабкий зв'язок із високотехнологічною сферою, оскільки:

- Держінформнауки може тільки радити оптимізувати, а не забезпечити раціональний розподіл фінансових ресурсів держави на користь промислових галузей стратегічного значення;

- ДФКУ забезпечує фінансову підтримку 228 інноваційним проектам, але насправді лише 12 з них можна віднести до програм у сфері високих технологій (7 у галузі машинобудування, 5 у сфері охорони здоров'я) [9];

- Держінвестпроект, поліпшуючи інвестиційний імідж України, здійснює управління національними проектами, такими як, «нова енергія», «нова якість життя», «нова інфраструктура» та «олімпійська надія-2022» [6]. Лише в рамках одного з проектів передбачено стимулювання поставок товарів електроніки та телекомунікацій («Відкритий світ» – створення інформаційно-комунікаційної (4G) освітньої мережі національного рівня). Як наслідок, решта інноваційних проектів не можуть розраховувати на державну інвестиційну підтримку з цього джерела.

Також існують адміністративні бар'єри, які призводять до втрати стратегічних переваг України на світовому ринку. Зокрема, в умовах обмеженого фінансового ресурсу для отримання держдопомоги потенційно успішний інноваційний проект має пройти відповідну процедуру реєстрації, яка передбачає 6 етапів та не може тривати більше 1 місяця. На практиці в умовах відсутності чітких механізмів оформлення документів цей процес може тривати півроку [11, с. 81], у результаті чого стратегічні переваги України на світовому ринку можуть перейти до виробників інших країн.

Чинним законодавством гарантується фінансова підтримка інноваційної діяльності в межах коштів Державного бюджету України обсягом не менше 1,7% ВВП [4]. Однак на практиці фінансування інноваційної сфери не відповідало передбачуваному в бюджеті. Так, у 2011 р. для інноваційного розвитку країни передбачено видатки на суму 1364,8 млн грн [1], або 0,46% Державного бюджету України, або 0,12% ВВП, що значно нижче задекларованого рівня. Утім, така ситуація не є унікальною, адже хворобливе питання недофінансування, як констатують науковці, вже набрало хронічного характеру.

Безумовно, це має своє відображення в організаційній інфраструктурі інноваційної діяльності в Україні. Вона існує в спрощеному складі та представлена лише деякими типами інноваційних інститутів, зокрема функціонує близько десятка бізнес-інкубаторів та технопарків; близько двох десятків інноваційних центрів, науково-впроваджувальних підприємств, центрів комерціалізації інтелектуальної власності та науково-навчальних центрів; невелика кількість консалтингових фірм та венчурних фондів [10]. Причому

діяльність лише незначної їхньої частини лежить у сфері високих технологій. Кількість підприємств високотехнологічної сфери також не має вагомого значення. В Україні тільки одне з 42 підприємств переробної промисловості продукує ВГТ, у той час як у країнах Європи та Азії – кожне друге. Мусимо констатувати, що інноваційний потенціал країни забезпечується обмеженим елементним та кількісним складом організаційної інфраструктури.

Досить поширеним і дієвим у міжнародній практиці способом створення умов для розвитку інноваційної сфери є надання податкових та фінансових пільг. В Україні ж особливий податковий режим створено лише для суб'єктів деяких видів високотехнологічної діяльності. Зокрема, Податковим кодексом України передбачено податкові канікули у вигляді звільнення від [5]:

- оподаткування прибутку від основної діяльності підприємств літакобудівної промисловості до 2021 р.;

- сплати земельного податку суб'єктів космічної діяльності до 2015 р. та суб'єктів літакобудування до 2016 р.

Вагомою підтримкою інноваційних підприємств є списання витрат на здійснення НДДКР чи купівлю їхніх результатів. В Україні ж ліцензійні платежі та роялті на користь нерезидентів не включаються до складу витрат, тобто підлягають оподаткуванню в повному обсязі. Це, безумовно, спонукає до співпраці з вітчизняними інноваторами, але їхні винаходи не завжди відповідають світовим стандартам якості. Відтак коло потенційних споживачів вітчизняних високих технологій на зовнішньому ринку звужується.

Варто звернути увагу, що чинне законодавство надає деякі преференції і суб'єктам малого підприємництва, які здійснюють діяльність у високотехнологічній сфері. До 2016 р. їхній прибуток оподатковується за ставкою 0% у разі, коли вони не здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Це означає, що малі підприємства, які в розвинених країнах є основними винахідниками та продавцями на зовнішніх ринках інновацій, в Україні обмежені внутрішнім попитом, що не проявляє тенденцій до зростання.

На нашу думку, податкове законодавство України вибудовує, у першу чергу, рамки обмежень високотехнологічної промисловості, ніж надає стимули до її інноваційного розвитку.

Фінансова підтримка розвитку високотехнологічних галузей України шляхом надання позик комерційними банками є недостатньою. Частка кредитів, спрямованих у високотехнологічні види діяльності, не перевищує 2% загального обсягу кредитних позик. Крім того, вітчизняні банки в основному здійснюють короткострокові операції (співвідношення часток наданих кредитів із терміном погашення до 1 року, до 5 та понад 5 років становить 1,0:0,9:0,4). При цьому більшість наданих короткострокових кредитних позик використовуються на забезпечення «споживчих» витрат, таких, як погашення боргів чи оплата енергоресурсів, а не на фінансування інноваційних проектів. На нашу думку, такий незначний попит на ринку кредитних ресурсів обумовлений занадто високою платою за користування такими позиками. Облікова ставка НБУ в 2011 р. становила 7,75% річних, а комерційні банки здійснювали кредитування підприємств у середньому за 22% вартості від суми позики [7] на підставі підвищеної фінансової нестабільності суб'єктів господарювання. Відтак, ринок довгострокових кредитів для інноваційних підприємств усе ще залишається на початковій стадії розвитку, що не сприяє становленню інноваційної моделі національного зростання.

В умовах інституціональної дисгармонії не дивно, що частка вітчизняних підприємств, які впроваджують інновації, є вкрай низькою. Якщо у світі її пороговим значенням вважають 25%, то в Україні вона є у 2-3 рази меншою. Це відображається в обсягах реалізації інноваційної продукції, що за десятиріччя зменшилися майже вдвічі – з 6,8 до 3,8% у загальному обсязі реалізації промислової продукції [8]. З огляду на те що принципову новизну для ринку має лише третина реалізованої інноваційної продукції, простежується тенденція до зменшення обсягів поставок такої продукції на експорт.

Більш вагомим показником для оцінки інноваційної спроможності країни є обсяг торгівлі ВТТ, які у світовому господарстві стали ядром промислового виробництва.

За нашими розрахунками, обсяг реалізації продукції високотехнологічного сектору в Україні у 2005-2010 рр. становив від 1,7 до 2,5% від загального обсягу реалізації промислової продукції (табл. 2).

Таблиця 2 – Обсяг і структура реалізації продукції високотехнологічним сектором України, (розраховано за даними [8])

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяг реалізації продукції сектору ВТТ, млрд грн	11,7	12,8	13,9	15,5	20,5	23,9
Відсоток від загального обсягу реалізації промислової продукції	2,5	2,3	1,9	1,7	2,5	2,2
Всього, % до підсумку:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Фармацевтична продукція	23,1	23,5	27,1	28,0	30,1	32,9
Авіаційно-космічна техніка	27,6	33,3	23,7	24,4	32,2	31,8
Електроніка та телекомунікації	19,3	17,5	17,5	15,8	10,8	10,7
Комп'ютерно-офісна техніка	7,2	8,8	9,5	8,6	5,3	5,3
Наукові прилади	22,8	17,9	22,2	23,2	21,6	19,3

Крім розглянутих вище інституціональних недоліків, незначну частку ВТТ в обсязі реалізації промислової продукції зумовлює негативна дія низки чинників, зокрема недостатній внутрішній попит, слабкість конкуренції на внутрішньому ринку, низька заробітна плата найманих працівників цього сектору.

Низький попит на високотехнологічну продукцію на внутрішньому ринку України пояснюється невисокою платоспроможністю населення, яке витрачає половину сукупного доходу на придбання продуктів харчування, що є характерним для бідних країн, та підприємств, 41% яких є збитковими, а більшість – низькорентабельними. Зокрема, у 2010 р. рентабельність операційної діяльності в промисловості становила всього 3,5%. Держава, яка повинна забезпечувати значну частину попиту на інноваційну продукцію шляхом формування вагомого пакета держзамовлень, займає мізерну частку у фінансуванні інноваційної діяльності. Так, у 2010 р. витрати держбюджету на фінансування цієї діяльності в промисловості склали 87 млн грн, або 1,1% від усієї суми витрат порівняно з 127 млн грн і 1,6% у 2009 р.

Світова практика показує, що в розвинених країнах зростання обсягів виробництва ВТТ супроводжується істотним зростанням оплати праці та незначним нарощенням кількості висококваліфікованих спеціалістів. Наприклад, у США коефіцієнт перевищення заробітної плати в секторі ВТТ до середньої зарплати в країні становив 1,37 рази. При цьому кількість персоналу у високотехнологічній сфері знижувалася (за часткою в загальній кількості працівників) швидше, ніж в інших галузях економіки, що пояснюється підвищеними вимогами до рівня спеціалізованої вищої освіти та

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

кваліфікації працівників. В Україні рівень заробітної плати у високотехнологічних видах економічної діяльності (ВТВЕД) постійно відставав від середнього показника в економіці, а несуттєве його перевищення у 2010 р. ще не свідчить, що спадна тенденція змінилася на позитивну (табл. 3).

Таблиця 3 – Динаміка окремих економічних показників України,
(складено та розраховано за даними [8])

Показник Рік	Економіка в цілому				У т.ч. ВТВЕД				Коефіцієнт перевищення зарплати у ВТВЕД
	кількість зайнятих		номінальна зарплата		кількість зайнятих		номінальна зарплата		
	млн осіб	%	тис. грн	грн/год.	млн осіб	%	тис. грн	грн/год.	
2005	11,39	100	0,81	4,20	0,20	1,72	0,77	4,01	0,96
2007	11,41	100	1,35	7,04	0,18	1,54	1,29	6,73	0,96
2010	10,76	100	2,24	11,66	0,14	1,29	2,34	12,17	1,04

Недостатнє виробництво високотехнологічної промислової продукції в Україні зумовлює невисокі показники її експорту, обсяг якого впродовж 2005-2010 рр. збільшився в 2,2 раза з 463,4 до 1024,8 млн дол. США, а в структурі товарного експорту – з 1,37 до 1,99% (табл. 4).

Таблиця 4 – Обсяги експорту та імпорту ВТТ в Україні, млн дол. США,
(складено та розраховано за даними [8])

Група ВТТ	Експорт			Імпорт			Сальдо за 2005-2010 рр.
	2005	2007	2010	2005	2007	2010	
Фармацевтична продукція	17,5	38,2	46,8	256,7	468,9	625,6	-2701,7
Авіаційно-космічна техніка	245,3	421,9	542,8	64,8	135,8	74,9	+1871,1
Комп'ютерна та офісна техніка	17,6	27,2	36,5	92,3	117,3	158,2	-562,5
Електроніка і комунікації	82,1	383,5	249	999,3	902,5	1293,7	-4311,1
Наукові прилади	100,9	120,4	149,7	299	587,5	413,7	-1940,2
Разом	463,4	991,2	1024,8	1712,1	2212	2566,1	-7644,4
Частка у товарному експорті, %	1,37	2,01	1,99	4,73	3,64	4,22	-

Варто наголосити, що незначні показники експорту вітчизняних ВТТ можуть виявитися ще меншими в разі виокремлення складової реекспорту [13, с. 18].

Найбільш вагомими позиціями в експорті ВТТ посідають авіаційно-космічна техніка (у 2010 р. – 53,0%), електротехніка і комунікації (24,3%). При цьому остання група товарів вирізняється високою динамічністю: порівняно з 2005 р. вона зросла утричі при зростанні загального експорту ВТТ у 2,2 раза. У цілому українська зовнішня торгівля ВТТ характеризується від'ємним сальдо, яке в середньому за досліджуваний період становило понад 1,3 млрд дол. США щорічно. За цих умов формується мізерна частка українського експорту високотехнологічної продукції в загальному світовому експорті. За даними Світового банку, з 2000 р. вона зросла в 1,8 раза та в 2010 р. становила 0,09%. Водночас в інших країнах з трансформованою економікою ця частка і темпи її зростання були значно вагомішими. Так, частка ВТТ Польщі у світовому експорті

зросла в 5,3 раза (0,37%), Чехії – у 6,4 раза (1,16%), Китаю – у 6,5 раза (23,23%) (табл. 5).

Таблиця 5 – Частка окремих країн у світовому експорті ВТТ, %, (розраховано за даними [17])

Рік	Китай	Німеччина	США	Японія	Чехія	Польща	Україна
2000	3,55	7,19	17,11	11,08	0,18	0,07	0,05
2005	13,62	9,06	12,14	7,8	0,56	0,17	0,06
2010	23,23	9,94	9,61	4,97	1,16	0,37	0,09

У структурі реалізації продукції експортоорієнтованих галузей частка ВТТ є низькою. Так, частка фармацевтичної продукції у 2005-2010 рр. становила в середньому 10%. Наслідком цієї ситуації є 15-кратне перевищення імпорту над експортом цієї продукції в середньому впродовж 2005-2010 рр. Для імпорту іншої високотехнологічної машинобудівної продукції коефіцієнт перевищення є дещо меншим. Так, у торгівлі товарами електроніки та телекомунікацій він становив 3,8 раза, наукових приладів – 3,7 раза. Сучасне промислове й транспортне обладнання становить у загальній структурі імпорту менше 12%, що свідчить про низький попит підприємств на це обладнання і повільні темпи впровадження передових технологій у промислове виробництво [14].

Порівняно нижчі якісні характеристики української експортної продукції та необхідність забезпечення цінової конкурентоспроможності спричиняють дешевші вартісні показники умовної одиниці експортних поставок ВТТ. Якщо високотехнологічний експорт Польщі постачається з середньою вартістю 61 тис. дол. США за тону, Чехії – 62,4, Німеччини – 139,9, то України – всього лише 0,12 тис. дол. США. З цього можна зробити висновок, що ціни українських експортованих товарів є суттєво нижчими, ніж ціни внутрішнього ринку, на якому реалізується поряд із вітчизняною значна частка імпортованої продукції. Це свідчить про втрачену вигоду для країни, оскільки валюта надходить у менших обсягах, а високі внутрішні ціни спричиняють зростання інфляції та зниження рівня життя громадян.

Для стимулювання розвитку інноваційної діяльності в Україні необхідно запровадити селективну державну підтримку та надання преференцій при створенні і впровадженні нових технологій, зокрема податкових пільг при виробництві ВТТ і пільг іноземним інвесторам при налагодженні такого виробництва; надання державних грантів, асигнувань, позик, субсидій, дотацій, держзамовлень, пільгових умов кредитування, фінансових гарантій, пряме інвестування за рахунок бюджетних коштів, надання нефінансових послуг та інших видів нефінансової підтримки.

Посилення присутності ВТТ України на світових ринках в міру розвитку й поліпшення структури їхнього виробництва залежить від посилення державної підтримки експорту, передусім надання гарантій експортерам, страхування експортних кредитів, автоматичне відшкодування ПДВ при експорті інноваційної продукції, захист інтересів вітчизняних експортерів та допомога в просуванні їхньої продукції на світові ринки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, дослідження інституційних аспектів розвитку зовнішньої торгівлі інноваційними товарами в Україні

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

дає підстави стверджувати, що сформовані регулятори не мають структурної повноти й системної завершеності. Доведено, що наявні передумови не сприяють її активізації, унаслідок чого рекомбінаційний потенціал нації не відіграє належної ролі та порушує умови стабільного економічного розвитку. Водночас втрата часу на будівництво дієвої інституціональної матриці загрожує інституційним «провалом», проявом якого є нехтування перевагами ринкової економіки. В умовах надвідкритості економіки України та загострення конфронтації на міжнародних ринках інновацій питання адаптації до глобалізаційних викликів постає вкрай гостро, що вимагає нагальної корекції вектора економічного розвитку та відповідних радикальних інституціональних змін.

Перспективи подальших розробок мають бути спрямовані на формування концепції активізації зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами з урахуванням уточнених пріоритетів розвитку для конкурентоспроможних галузей промисловості України.

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» від 23.12.2010, № 2857-VI // Голос України. – 2010. – № 249.
2. Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 05.02.1992, № 2097-XII // Голос України. – 1992.
3. Закон України «Про Митний тариф України» від 5.04.2001, № 2371-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18 зі змінами.
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991, № 1977-XII // Голос України. – 1992.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229 (№ 229-230).
6. Указ Президента України «Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України» від 12.05.2011, № 583/2011 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 99.
7. Бюлетень Національного банку України. – 2011. – № 6 (219). – С. 34-35.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Державне агентство України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>.
10. Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dkni.gov.ua.
11. Дорофійенко В.В. Рынoк новаций / В.В. Дорофійенко, С.В. Калинович, Я.И. Жеребьев. – Макеевка : ДонНАСА, 2006. – 360 с.
12. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / [Ю.В. Кіндзерський, М.М. Якубовський, І.О. Галиця та ін.]; ред. : Кіндзерський. – К., 2009. – 928 с.
13. Саліхова О.Б. Адресна державна підтримка як чинник стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв в Україні / О. Б. Саліхова // Економіка і прогнозування. – 2011. – № 2. – С.9-23.
14. Саліхова О.Б. Високотехнологічні товари виробничого призначення в структурі імпорту України / О.Б. Саліхова // Економіст. – 2001. – № 9. – С. 30-32.
15. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України : в 3 т. / за ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. – К. : Фенікс, 2007. – Т.1 : Економіка знань – модернізаційний проект України. – 539 с.

Т.М. Мельник, О.В. Зубко. Зовнішня торгівля високотехнологічними товарами: інституціональний вимір

16. Федулова Л.І. Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України : монографія / [Л.І. Федулова, Ю.М. Бажал, В.Л. Осецький та ін.]; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2011. – 655 с.

17. Indicators / World bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org>.

18. Tariff Profile / World bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wits.worldbank.org/WITS/>.

19. The Global Competitiveness Report 2011-2012 / Klaus Schwab; WEF. — Geneva, Switzerland, 2011. – 544 p.

20. Ukraine Trade Brief / World Trade Indicators 2009/10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info.worldbank.org/>.

Т.Н. Мельник, Е.В. Зубко

Внешняя торговля високотехнологічними товарами: інституціональне измерение

Определено место институциональной среды Украины в системе международных координат. Идентифицированы институциональные основы развития внешней торговли високотехнологічними товарами. Исследована динамика отдельных показателей в сфере инновационного и високотехнологічного производства, которые сформировались под влиянием общеэкономического климата. Обоснована необходимость коррекции вектора экономического развития и соответствующих радикальных институциональных изменений в контексте адаптации к глобализационным вызовам.

Ключевые слова: институциональная среда, инновационная продукция, високотехнологічные товары.

Т.М. Melnyk, O.V. Zubko

Foreign trade with high-tech commodities: institutional dimension

The place of Ukrainian institutional environment in the international system of coordinates is determined. Institutional framework of foreign trade with high-tech commodities is identified. The dynamics of individual indicators in the field of innovative and high-tech manufacturing, which were formed under the general economic climate influence, are investigated. The necessity of the correction of economic development vector and the corresponding radical institutional changes in terms of adaptation to globalization challenges is substantiated.

Keywords: institutional environment, innovative products, high-tech products.

Отримано 28.02.2012 р.